

ТРУДНОЩІ ЕКВІВАЛЕНТНОГО ПЕРЕКЛАДУ КІБЕРТЕРМІНОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Лапчук Софія Олександрівна

студентка 46 академічної групи спеціальності “Кібербезпека та захист
інформації”

факультету інформаційних технологій і математики

Волинського національного університету імені Лесі Українки

Ясінська Оксана Володимирівна

ORCID ID: 0000-0002-6902-6079

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов природничо-математичних спеціальностей

Волинського національного університету імені Лесі Українки

Науковець А. Я. Коваленко визначає два етапи у процесі перекладу простого терміну: 1) це з’ясування значення терміну в контексті, 2) переклад значення рідною мовою [1]. Перед тим як перекладати, термін необхідно розпізнати в тексті, відрізнити від елементів загальної лексики. Труднощі можуть виникнути, головним чином, із-за омонімії (між терміном та простим словом), внаслідок приписування звичайній чи фразеологічній одиниці – іноді "минулому терміну" – термінологічного статусу, а також у зв’язку з "прозорою" внутрішньою формою терміна. Прості англійські терміни не викликають таких труднощів при перекладі в порівнянні зі складними термінами та термінологічними словосполученнями. При перекладі простих термінів використовується значно менша кількість міжмовних трансформацій. Головним прийомом перекладу англійських простих термінів українською мовою є переклад за допомогою лексичного еквіваленту, тобто передача постійної

лексичної відповідності, яка точно співпадає зі значенням слова. Терміни, які мають еквіваленти у рідній мові, відіграють важливу роль при перекладі. Вони призначаються опорними пунктами у тексті, від них залежить розкриття значення інших слів, вони дають можливість з'ясувати характер тексту. Заміна термінів близькими по значенню словами недопустима [1]. Еквівалентні одиниці поділяються на одноквівалентні (тобто, такі, що мають тільки один перекладацький відповідник) і багатоквівалентні (тобто такі, що мають два або більше перекладних відповідників). Неоднозначні прості терміни мають кілька способів перекладу відповідно до кількості їхніх значень. Відповідник неоднозначного слова називається варіантним відповідником, який передає якесь одне значення слова вихідної мови, тобто є перекладним еквівалентом якогось одного лексико-семантичного варіанта багатозначного терміну. Варіантні відповідники можуть бути зафіксовані в перекладних словниках. Але трапляється так, що словники не містять деяких відповідників неоднозначного слова, тому у цих випадках перекладач спочатку повинен точно визначити, в якому значенні вжито багатозначний термін, а потім вже перекласти його [1; 2]. Одним із найпростіших прийомів перекладу терміна є прийом транскодування, тобто побуквенна чи пофонемна передача вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу. При перекладі способом транслітерації не варто забувати й про "фальшивих друзів перекладача", транслітераційний спосіб перекладу яких призводить до грубих викривлень змісту. Особливо часто транскодування англійських простих науково-технічних термінів відбувається в тих випадках, коли термін у мові перекладу складається з міжнародних терміноелементів латинського або давньогрецького походження. Проте, перш ніж застосовувати цей спосіб перекладу, перекладач повинен переконатися, що в мові перекладу відсутній перекладний відповідник терміну, що перекладається, інакше через транскодування в мові перекладу можуть виникнути синонімічні терміни, а це порушує чіткість і стрункість певної терміносистеми: pagination – пагінація, нумерація сторінок. Переклад простих англомовних термінів можливий також шляхом опису значення, коли простий термін замінюється в мові перекладу словосполученням, що адекватно передає зміст цього простого

терміна [1; 2]. До описового перекладу висувають такі вимоги: переклад повинен точно відбивати основний зміст позначеного терміном поняття; опис не повинен бути надто докладним; синтаксична структура словосполучення не повинна бути складною. При застосуванні описового перекладу англійських простих термінів важливо стежити за тим, щоб словосполучення в мові перекладу повно передавало всі основні ознаки поняття, позначеного терміном оригіналу. У порівнянні з транскодуванням описовий переклад має перевагу: завдяки ньому досягається більша прозорість змісту терміна. Проте, такий спосіб характеризується і певними недоліками: 1) при його застосуванні можливо неточне або нечітке тлумачення змісту простого терміну, 2) описове словосполучення порушує таку вимогу до термінів, як стислість, а тому такі багатослівні терміни не мають дериваційного потенціалу, тобто, від них важко утворювати похідні терміни. Описовий прийом застосовується при перекладі новітніх авторських термінів-неологізмів, які подаються зазвичай в лапках. Часто зустрічається поєднання прийому транскодування з наступним поясненням або описом [1; 2]. Тому при перекладі будь-якого тексту, технічного або художнього, не варто плутати значення слова як терміну певної галузі з його звичайним загальноживаним значенням, що застосовується здебільшого в текстах художнього стилю. Людині, не спеціалісту в сфері перекладацької діяльності, на перший погляд може здатися, що переклад термінів є найпростішим для перекладача, адже не так вже й важко знайти вірне значення тому чи іншому терміну у відповідному словнику, знаючи при цьому, що терміни – однозначні та перекладаються абсолютним еквівалентом незалежно від сфери, в якій вони вживаються. Без сумніву, можна наголосити на тому, що таке уявлення є помилковим. Звичайно, не всі терміни важко перекладати. Деякі з них є однозначними і не мають інших значень ні в якій іншій сфері. Однак у спеціальному тексті нерідко буває елемент новизни, який є особливо цікавим для читача, але пов'язаний із вживанням нових термінів, ще не зафіксованих в словниках. Зрозуміло, що такі випадки можуть створювати серйозні проблеми для перекладача. Основна умова подолання цієї проблеми полягає у детальному аналізі описуваного явища і передачі його термінами, що вже є усталеними в

науці. Актуальні наукові проблеми, найновіші технічні винаходи і відкриття висвітлюються у друкованих виданнях і, перш за все, у періодичних виданнях, до яких і повинен звертатися перекладач. Велику допомогу може надати тут консультація фахівця у цій галузі. Спочатку необхідно точно встановити, у чому полягає описувана в іншомовному перекладі проблема і в чому полягають проблеми її викладу в перекладі. Як уже вказувалося, проблема може полягати в описі нових процесів або найновішої апаратури. Перекладач повинен уважно співставити всі випадки вживання нових термінів, які важко передаються засобами мови, яку перекладають, щоб із загального змісту тексту скласти чітке уявлення про описувану проблему. Будь-який науковий текст характеризується певною повторюваністю термінів. Тому для правильної передачі значення незнайомого та відсутнього в словниках терміна або термінологічного сполучення дуже важливо врахувати і співставити всі випадки його вживання у конкретному тексті і лише після цього спробувати в'яснити значення терміну шляхом ознайомлення із спеціальною літературою з цього питання. Велику допомогу перекладачеві може надати вже існуюча перекладна література, особливо якщо є можливість порівняти оригінал і переклад.

Список використаних джерел:

1. Ясінська О. В. Комп'ютерні неологізми сучасної англійської мови: синонімічні та антонімічні зв'язки: монографія. Луцьк: Вежа – Друк, 2019. 184с.
2. Ясінська О.В. Концептуалізація синонімічно-антонімічних зв'язків у сфері комп'ютерних неологізмів сучасної англійської мови : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Ясінська Оксана Володимирівна. Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2013. 214 с.